

طبق قوانین مرخصی زندانیان چگونه است؟ و آیا قوانین در مورد تمامی زندانیان اجرا می‌شود یا خیر؟ تماس‌های مکرر بسیاری از خانواده‌های زندانیان به ویژه خانواده‌های زندانیان امنیتی با «قانون» در مورد نحوه اعطای مرخصی به عزیزانشان نسبت به عملکرد سازمان زندان‌ها انتقاد دارند و از نبود ضابطه در اعطای مرخصی به زندانیان گله‌مندند. البته نباید مشغله‌های زیاد و دغدغه‌های سازمان زندان‌ها را نادیده گرفت. حجم بالای محکومان و کمبود فضای زندان و... مشکلاتی است که سازمان زندان‌ها با آنها دست‌به‌گریبان است اما این دغدغه‌ها و فشار کاری نباید سبب قربانی شدن حقوق زندانیان شود زیرا مرخصی به زندانیان یکی از حقوق آنهاست و باید اجرا شود مگر در مواردی که اعطای مرخصی منع قانونی دارد.

البته ناگفته نماند که با توجه به قانون اساسی این افراد می‌توانند تظلم‌خواهی کرده و در این زمینه شکایت خود را در دستگاه قضا مطرح کنند اما چگونه؟ فرد زندانی و خانواده وی تا چه میزان از طرح شکایت در این زمینه اطلاع یا اختیار دارند؟ روند رسیدگی به این شکایت چگونه خواهد بود وقتی از مرخصی بر حق خود نمی‌توانند استفاده کنند؟ چرا مسئولان زندان باید بتوانند در مورد اعطای مرخصی سلیقه‌ای عمل کنند؟

در این راستا «قانون» گفت‌وگویی با عباس تدین حقوقدان و استاد دانشگاه انجام داده و به بررسی شرایط اعطای مرخصی به زندانیان پرداخته است.

عباس تدین حقوقدان و استاد دانشگاه در مورد مرخصی زندانیان این‌طور به «قانون» توضیح داد: اعطای مرخصی به زندانیان هم تابع مقررات آیین دادرسی کیفری و هم، تابع آیین‌نامه سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی است. در آیین‌نامه سازمان زندان‌ها، ترتیبات و تشریفات مربوط به اعطای مرخصی به زندانیان و در قانون آیین دادرسی کیفری جدید نیز توضیحاتی در مورد نحوه اعطای مرخصی به زندانیان آمده است.

اعطای مرخصی با کسب امتیاز بیشتر و تامین مناسب

این استاد دانشگاه افزود: در ماده 520 آیین دادرسی کیفری جدید آمده است: «محکومان می‌توانند در صورت رعایت ضوابط و مقررات زندان و مشارکت در برنامه‌های اصلاحی و تربیتی و کسب امتیازات لازم پس از سپردن تأمین مناسب، ماهانه حداکثر سه روز از مرخصی برخوردار شوند. در موارد بیماری حاد یا فوت بستگان نسبی و سببی درجه یک از طبقه اول یا همسر و یا ازدواج فرزندان، زندانی می‌تواند به تشخیص دادستان حداکثر تا پنج روز از مرخصی استفاده نماید.»

این حقوقدان توضیح داد: در ادامه ماده 520 آمده است: «تعیین مقررات موضوع این ماده و امتیاز هر یک از برنامه‌های اصلاحی و تربیتی، چگونگی انطباق وضعیت زندانیان با شرایط تعیین شده و نحوه اعطای

مرخصی به آنان به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور تهیه و به تصویب رئیس قوه قضاییه می‌رسد». به عبارت دیگر در این ماده حکم کلی بیان شده که محکومان با شرایط قید شده ماهانه از سه روز مرخصی می‌توانند استفاده کنند.

تدین در پاسخ به این سوال که باتوجه به قوانین در این مورد چرا به برخی از زندانیان مرخصی اعطا نمی‌شود، خاطر نشان کرد: قانون‌گذار در صدر ماده 520 پیش‌بینی کرده که زندانی باید در برنامه‌های اصلاحی و تربیتی مشارکت و امتیازات لازم را کسب کند و همچنین برای استفاده از مرخصی تأمین مناسب بسپارد که ممکن است برخی از زندانیان نتوانند تأمین مناسب مانند وثیقه ارائه دهند.

مرخصی تحت‌الحفظ در موارد بیماری و فوت بستگان

وی در ادامه در رابطه با موارد حاد برای اعطای مرخصی زندانیان گفت: در تبصره ماده 520 آمده است در موارد بیماری حاد و فوت بستگان یا ازدواج فرزندان یا در صورت عجز از فراهم کردن تأمین، اعزام محکوم تحت مراقبت ماموران 1 روز در ماه به مدت 10 ساعت بلامانع است. پس در صورتی که زندانی تأمین مناسب نداشته باشد تحت‌الحفظ و تحت مراقبت ماموران می‌تواند به مرخصی برود.

تدین ادامه داد: همچنین در تبصره 3 ماده 520 آمده است: «در مواردی که زندانی دارای شاکی خصوصی است و بنا به تشخیص دادستان یا قاضی اجرای احکام، اعطای مرخصی می‌تواند در جلب رضایت شاکی مؤثر باشد، زندانی می‌تواند علاوه بر مرخصی مذکور در این ماده پس از سپردن تأمین مناسب، در طول مدت حبس یک نوبت دیگر و حداکثر به مدت هفت روز از مرخصی استفاده نماید.»

این حقوقدان با اشاره به فصل سوم از آیین‌نامه سازمان زندان‌ها (که اخیراً نیز اصلاح شده) تصریح کرد: از ماده 213 به بعد این آیین‌نامه در مورد اعطای مرخصی به زندانیان و شرایط مرخصی، میزان مرخصی که چه مقدار باشد و چه محکومانی می‌توانند از مرخصی استفاده کنند مفصلاً بحث شده است.

برای مثال در ماده 221 آمده است: محکومان زیر از شمول مرخصی مستثنا هستند، محکومان به جرایم مسلحانه یا مقرون به آزار، جاسوسی و اقدام علیه امنیت کشور، آدم ربایی، جرائم باندي سازمان‌یافته، تجاوز به عنف، دایر کردن مراکز فساد و فحشا، اسیدپاشی، اختلال در نظام اقتصادی، تولید، توزیع و ورود مشروبات الکلی به کشور، قاچاق مسلحانه، یا عمده مواد مخدر و روانگردان، محکومان به قصاص و اعدام، محکومانی که به شرارت مشهورند، محکومانی که دارای سه سابقه محکومیت به یک جرم داشته باشند نمی‌توانند به مرخصی بروند و البته اعطای مرخصی به محکومان سرقت به طور کلی در ایام نوروز ممنوع است.

وی در پاسخ به این سوال که برخی از خانواده‌های زندانیان مدعی هستند که گاهی اعطای مرخصی با تبعیض صورت می‌گیرد، خاطر نشان کرد: در این مورد باید گفت ممکن است یا برخی از زندانیان در برنامه‌های اصلاحی و تربیتی زندان شرکت نمی‌کنند پس امتیازات لازم برای دریافت مرخصی را کسب نمی‌کنند یا اینکه برخی از محکومان نمی‌توانند وثیقه لازم را ارائه دهند.

این استاد دانشگاه در مورد چگونگی کسب امتیازات لازم برای دریافت مرخصی توضیح داد: در آیین‌نامه سازمان زندان‌ها به این موضوع اشاره شده است.

برای مثال شرکت در نماز جماعت یا مراسم مذهبی 30 امتیاز، رعایت مقررات و امور انضباطی زندان 10 امتیاز و برقراری نظم و انضباط و پیشگیری از تخلفات 20 امتیاز و درنهایت اینکه فرد زندانی برای دریافت هر نوبت مرخصی باید حداقل 200 امتیاز کسب کند.

طبق آیین نامه هرکس شرایط لازم و امتیاز لازم را داشته باشد می‌تواند از مرخصی مقرر در قانون استفاده کند.

تدین ادامه داد: البته در صورتی که مسئولان زندان با وجود کسب امتیاز و شرایط لازم توسط زندانی از اعطای مرخصی به وی خودداری کنند یا اگر در این راستا تخلفی از سوی مسئولان زندان صورت گیرد، زندانی می‌تواند (به قول قانون اساسی) تظلم خواهی و طرح شکایت کند که در این راستا قوه قضاییه رسیدگی و اگر از سوی مأموران زندان تخلفی صورت گرفته باشد برخورد خواهد کرد.

تایید پزشک معتمد زندان

تدین در پاسخ به این سوال که در مورد زندانیانی که قانون برای آنها مرخصی در نظر نگرفته و نمی‌توانند به مرخصی بروند آیا در صورت بروز بیماری حاد نیز برای درمان هم نمی‌توانند به مرخصی بروند، خاطرنشان کرد: اگر زندانی بیمار باشد ابتدا باید در زندان اقدامات درمانی لازم صورت گیرد.

اما گاهی ممکن است امکانات زندان برای درمان زندانی لازم نباشد که در قانون آیین دادرسی کیفری در ماده 522 پیش‌بینی شده است که این افراد می‌توانند تأمین مناسب بسپارند و برای درمان به بیمارستان یا نهادهای درمانی اعزام شوند یا در صورت عدم تأمین مناسب، تحت نظر مأموران مراقبتی تحت‌الحفظ به بیمارستان اعزام شده و تحت درمان قرار گیرند.

البته در مورد اعزام زندانی به خارج از زندان برای درمان ابتدا باید پزشک معتمد زندان یا پزشکی قانونی بیماری حاد و درمان در خارج از زندان را تأیید کند که ممکن است در برخی از موارد پزشک زندان درمان بیماری در خارج از زندان را صلاح نداند و در مان در خود زندان را تجویز کند.

اخبار اجتماعی - قانون

اخبار اجتماعی، اعطای مرخصی به زندانیان حق است یا لطف؟، حوه اعطای مرخصی، خانواده‌های زندانیان امنیتی، خانواده‌های زندانیان، طبق قوانین مرخصی زندانیان، عملکرد سازمان زندان‌ها، کمبود فضای زندان،